

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ

ΙΩΡΑΝΤΙΚΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ.

Προεισαγωγικὸν μάθημα εἰς τὴν ἑρμηνείαν
τῶν περὶ δήμου καὶ ἐπαρχίας Νόμων
τοῦ Καθηγητοῦ Π. Ἀργυροπούλου.

"Οταν πραγματεύεται τις περὶ δργανισμοῦ τῆς κοινωνίας ὑπάρχουν δύω μέθοδοι ὑποπτείας. Κατὰ τὴν πρώτην ἐπεξεργάζεται τις τοὺς γενικοὺς τῆς κοινωνίας θεσμοὺς, πῶς ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις ἐπενεργεῖ εἰς ὅλοκληρον τὴν κοινωνίαν, καὶ πῶς ἀντιπροσωπεύει αὐτὴν ως πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς, μὲ τὰ ὅμορα ἔθνη, σχέσεις. Περὶ αὐτὴν ἡ σχολήθημεν ἥδη ἐπεξεργαζόμενοι τοὺς κεντρικοὺς τῆς κοινωνίας θεσμοὺς. Σήμερον, Κύριοι, ἡ ἐπεξεργασία μας θέλει ἐνδιατρίψει εἰς θεσμούς: μικροτέρους, εἰς δργανισμοὺς ὑποδεεστέρους, εἰς τυμφέροντα τὰ ὅποια φθάνουν μέχρι τοῦ γενικοῦ καὶ αἰθερίου ὅριζοντος τῆς ἐπικρατείας, ἀλλ' ἀφοῦ διαβώσιν διὰ τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ Δήμου.

Εἶναι εὖμορφον θέαμα ἡ πατρὶς μὲ τοὺς γενικούς της θεσμοὺς, μὲ τὴν κεντρικήν της ἀρχὴν ἐπισκιάζουσαν ὅλον τὸ κράτος ἀλλὰ καθὼς τὸ κοινωνικὸν αἴσθημα ἐπεκτενόμενον καθ' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, διὰ νὰ ὅρισθῇ καὶ νὰ

ἀναπτυχθῆ, ἔχει χρεῖαν δρίων καὶ ἀναγκάζεται νὰ περιληφθῇ ἐντὸς ἐπικρατείας τινὸς· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτὴ ἡ ἐπικρατεία διὰ νὰ κυβερνηθῇ καλῶς καὶ νὰ εἰσδύσουν καθ’ ὅλα τῆς τὰ μέρη ὁ κοινωνισμὸς καὶ τὸ εὐδιολκητὸν ἔχει ἀνάγκην χωρισμοῦ καὶ διαιρέσεως. Προέρχεται ἵσως ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον ἀσθένειαν ἀλλὰ πέραν τινῶν δρίων ἡ ἀνθρώπινος διάνοια καθὼς καὶ τὸ ἀνθρώπινον αἴσθημα ἐξασθενοῦν ἐξαπλούμενα· διὰ τοῦτο ἡ διαίρεσις καὶ ὁ χωρισμὸς ἔρχεται εἰς βοήθειαν τῆς ἀδυναμίας μας.

Καὶ ὁ πατριωτισμὸς αὐτὸς διαχέεται μὲν ἐφ’ ὅλον τὸ κράτος, ἡ καρδία πάλλει ἀδιαιρέτως διὰ τὴν γενικὴν πατρίδα, ἀλλ’ ἡ γενικὴ πατρὶς εἶναι μακρὰν, τὸ γενικὸν αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ εἶναι ἀπέραντον, διὰ τοῦτο ἡ καρδία ἔχει ἀνάγκην ὁρμητηρίου τινος καὶ σταθμοῦ, ὅπου δὲ ἀνθρωπος ἀναπαύεται τρόπον τινα εἰς συμβεβηκότα ὑλικώτερα, συνδεόμενα μὲ τὰ ἀτομικάτου συμφέροντα καὶ μὲ τὴν καθημερινήν του ζωήν· καὶ ἡ φροντὶς καὶ ἡ σπουδὴ περὶ τῶν δημοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν πραγμάτων χρησιμεύει ἐνταυτῷ ὡς ὁρμητήριον καὶ ὡς σταθμὸς τοῦ πάτριωτισμοῦ.

Τὸ κράτος καὶ ἡ γενικὴ πατρὶς διαιγράφοντες περὶ ἡμᾶς κύκλους ὑπερμεγέθεις δὲν δύνανται νὰ μᾶς ἐγγίσουν παρὰ κατά τινας κινήσεις τῆς καρδίας μας καὶ κατά τινα μεγάλα συμβεβηκότα τῆς κοινωνίας· ἀλλ’ ὁ δῆμος καὶ ἡ ἐπαρχία περιστρεφόμενοι διὰ κύκλων ἀδιαικόπως περιγραφούμενων περὶ ἡμᾶς, μᾶς ἐγγίζουν καθ’ ὅλας τὰς κινήσεις μας καὶ κατὰ πάντα τὰ συμβεβηκότα τῆς ζωῆς μας.

Τὸ κράτος πολλάκις περιλαμβάνει τεμάχια ἀσύνδετα καὶ ἄσχετα πρὸς ἄλληλα, τὰ ὅποῖα δὲν ἐμπνέουν πρὸς ἄλληλα στοργὴν μὴ συνδεόμενα μήτε διὰ τῆς γλώσσης, μήτε διὰ τῆς θρησκείας, μήτε διὰ τῆς κοινῆς γενήσεως, καὶ πολλάκις ἐκπολεμούμενα διὰ συμφερόντων ἔχθρικῶν ἀλλ’ ὁ δῆμος καὶ ἡ ἐπαρχία δὲν χωρίζονται πώποτε διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν συμβεβηκότων τούτων, ἐκ τούναντίο συνέχονται καὶ συσφίγγονται διὰ τῆς ταυτότητος συμφερότεων, διαλέκτου, θρησκεύματος καὶ δικαιωμάτων.

‘Ο δῆμος καὶ ἡ ἐπαρχία εἶναι τὸ φυσικὸν καὶ κοινὸν στάδιον τῆς ἀνθρωπίνου δραστηριότητος. Ἐντὸς αὐτοῦ διανοίγομεν τοὺς παιδικούς μας ὄφθαλμοὺς, ἐντὸς αὐτοῦ εὑρίσκομεν ὅλους τοὺς μάρτυρας τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας, ἡ ἀτομικὴ ἡμῶν ἐργασία στρεφομένη περὶ ἄυλα ἡ ὑλικὰ πράγματα ἡ ἐφαρμοζομένη ἐπὶ ἀκίνητα ἡ κυνηγὰ κτήματα ἐντὸς αὐτῶν ἐνεργεῖται. Ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἀνδρῶν ἔξοχων, οἱ ὁποῖοι ἐπεκτείνονται πέραν τῶν ὅρίων τοῦ δήμου καὶ τῆς ἐπαρχίας καὶ αὐτοῦ ἐνίστεται τοῦ Κράτους, οἱ κοινοὶ ἀνθρώποι οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὸ 1/30 τούλαχιστον τοῦ πληθυσμοῦ περιορίζονται ἐντὸς τοῦ Δήμου, ἡ μόλις ἔξαπλούνται ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας ώς πρὸς τὰς ἡμερουσίους σχέσεις των. ‘Η κοιτίς καὶ ὁ τάφος, καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ διάστημα, καὶ αἱ βιωτικαὶ περιπέτειαι, καὶ ἡ τῆς ζωῆς δραστηριότης, καὶ τὰ καθημερινὰ συμφέροντα, ἐντὸς αὐτῆς τῆς περιφερείας περιστέλλονται.

Εἶναι ἄφευκτος λοιπὸν ἡ σπουδὴ καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς ἐπαρχίας καὶ ἵσως ἡ σπουδὴ τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν ἡμπορεῖν νὰ λάβῃ ώς ὄρμητήριον τὸν δῆμον. Τρόποντι Κ. ὑπὸ δοπιανδήποτε ἐπιτρέπονται καὶ ἀν ἐμορφώθησαν αἱ κοινωνίαι, ὑπὸ τὴν ράθδον τοῦ δεσπότου, ὑπὸ συνάλλαγμα αὐτοπροαίρετον, ἡ ὑπὸ τὴν ἴσχυν τῆς οἰκογενείας, δὲν συναγελάσθησαν διὰ μιᾶς οἱ ἀνθρωποι εἰς ἀπεράντους κοινωνίες, ἀλλὰ συνῆλθον κατὰ μικρὰ ἀθροίσματα ὑπὸ τὴν ιεραδικίνη μορφὴν τῆς φυλῆς ἡ ὑπὸ τὸν ἐδραῖον χαρακτήρα τῆς γεωργικῆς ζωῆς καὶ ἐπομένως ἐσχημάτισαν δήμους αὐθυπάρκτους. ‘Ο δῆμος λοιπὸν καὶ ἐντὸς τῆς κοινωνίας αὐτῆς σπουδαζόμενος, ἡμπορεῖν νὰ θεωρηθῇ ώς πυρὴν τῆς κοινωνίας ώς περιέχων τὰς στοιχειοδεστέρας σχέσεις καὶ τὰ στοιχειωδέστερα τοῦ κοινωνισμοῦ συμφέροντα· ἡ δὲ ἐπαρχία, συγκροτουμένη ἀπὸ τὴν συνένωσιν πολλῶν δήμων, ώς ἀποτελοῦσα τὸν δεύτερον βαθμὸν τοῦ κοινωνισμοῦ. ‘Αλλ’ ὁ δῆμος καὶ ἡ ἐπαρχία δὲν παρουσιάζονται τώρα ὑπὸ μοναδικὴν ἐποψιν. ‘Ως μονὰς διοικητικὴ περιλαμβάνουσα συμφέροντα καὶ δικαιώματα ἔχει αὐθύπαρκτόν τι ἀλλ’

εἶναι καὶ μέρος τοῦ ὅλου τῆς ἐπικρατείας, πρὸς ἣν ἔχει σχέσης καὶ δεσμοὺς ἀναντιρρήγτους, διὰ τοῦτο ὑπὸ δύω μορφὰς παρουσιάζονται καὶ ὑπάγονται εἰς δύω νόμους, τὸν γενικὸν, καὶ τὸν ἐπαρχιακὸν ἢ δημοτικόν.

Ἐκ τούτου, κατὰ δεύτερον λόγον ἡ σπουδὴ τῶν δημοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν θεσμῶν συνδέεται μὲ τὸν ὄργανον-θεσμὸν τοῦ κράτους. Ὁ ὄργανος οὗτος εἶναι ἀτελῆς ὅταν δὲν συμπληροῦνται ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιακοὺς καὶ δημοτικούς. Δὲν ἀρκεῖ τὰ γενικὰ τοῦ κράτους συμφέροντα ν' ἀντιπροσωπεύωνται ἐπιτυχῶς, πρέπει τὰ ἐπαρχιακὰ καὶ τὰ δημοτικὰ, ἀποτελοῦντα τὰ κοινότερα τῆς ζωῆς συμβεβηκότα, νὰ ἔχωσι τοὺς νομίμους ἀντιπροσώπους τῶν καὶ προστάτας.

Αἱ κοινωνικαὶ ἀρχαὶ ἔχουν ἀναντιρρήγτως περισσότερα δικαιώματα, καὶ τὸ μέγιστον δικαίωμα τοῦ νομοθετεῖν, ἐνῷ αἱ δημοτικαὶ καὶ ἐπαρχιακαὶ ἔχουν ἕργον μόνον τὸ διοικεῖν καὶ ἐκφράζειν τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας· ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ταύτην, ἀναφαίνεται πάλιν ἡ σχέσις καὶ ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ κράτους τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ δήμου, σχέσις καὶ σύνδεσμος ἐνυπάρχων μεταξὺ τοῦ νόμου καὶ τῆς ἐκτελέσεως, μεταξὺ τῆς γενικῆς διοικήσεως καὶ τῆς μερικῆς καὶ περιωρισμένης διαχειρίσεως, μεταξὺ τοῦ νομοθετεῖν καὶ τοῦ δίδειν τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα καὶ τὰς πληροφορίας πρὸς δημιουργίαν νόμων.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι καθὼς ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις ἐπενεργεῖ ἐπὶ τὰς δημοτικὰς καὶ ἐπαρχιακὰς διοικήσεις καὶ συντρέχει εἰς τὴν τελειοποίησίν των, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀντενεργεῖ ὁ δημοτικὸς καὶ ἐπαρχιακὸς ὄργανος θεσμὸς ἐπὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Κράτους καὶ συντείνει εἰς τὴν εὑρρύθμον καὶ ἀρμονικὴν πορείαν της. Εἰς τὰ Κρίτη στερούμενα τοιούτων ὄργανοις, σαλεύσατε ὅλιγον τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν καὶ μὲ αὐτὴν συγκλονεῖται ὅλον τὸ κράτος. Ἐκ τούτου αἱ τίσις ἔκει ὅπου ὑπάρχουν, ἡ κεντρικὴ ἀρχὴ κλονούμενη εὑρίσκει ἔρεισμα, καὶ θελλάκις ὅταν αὐτὴ πέσῃ, οἱ δῆμοι καὶ αἱ

ἐπαρχίαι διατηροῦνται καὶ ἀνθίστανται. Ἡ ἱστορία καὶ πρὸ πάντων ἡ σύγχρονος ἱστορία τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας, ἐπικυροῦ τὴν διαβεβαίωσίν ταύτην διὰ πυραδειγμάτων ἀντιθέτων.

Ἄλλ' ἡ ρύθμησις τῆς ἀμοιβαίας ταύτης ἐπενεργείας, μὲ τρόπον ὥστε νὰ γεννᾶται ἐξ αὐτῆς ἀρμονία καὶ σύμπραξις πρὸς τὴν κοινὴν εὐδαιμονίαν καὶ ὅχι πόλεμος καὶ δράσις ἀντιφατική, ἀποτελεῖ ἐν τῶν κυριωτέρων ζητημάτων, τὰ ὅποια καθημέραν θέλομεν ἀπαντήσειπερὶ τὴν πορείαν μας.

Ο δημοτικὸς καὶ ἐπαρχιακὸς ὄργανισμὸς παρίσταται ὑπὸ μυρίας ἐπόψεις ἀλλὰ μίαν ἐξ αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ λησμονησωμεν μήτε εἰς αὐτὴν τὴν προοιμιώδη συνδιάλεξίν μας. Ἐλέχθη πρὸ πολλοῦ ὅτι ὁ δῆμος εἶναι ἀπεικόνισμα τοῦ κράτους, εἶναι κράτος ἐν μικρογραφίᾳ εἰκονιζόμενον. Λί μεταφορὰ συχνὰ σκοτίζουν ἀντὶ νὰ διασαφήσωσι τὰς ἔννοιας καὶ ὑπάρχουσι μύριοι λόγοι διὰ τοὺς ὅποιους δὲν νίοθετοῦμεν ὀλοτελῶς τὴν μεταφορικὴν ταύτην ἔκφρασιν. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ὁ δῆμος καὶ κατὰ μέρος ἡ ἐπαρχία εἶναι ἡθικὰ ὅντα αὐτοτελῆ, ἐντὸς τῶν ὅποιων ἀναφαίνονται ὅλα τὰ συμβεβηκότα καὶ αἱ περιπέτειαι τῆς ἐπικρατείας. Ο δῆμος κέκτηται κτήματα, φορολογεῖ, ἔχει ἀστυνομίαν ἴδιαν, ἐκπαιδευσιν καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα ἴδια. ἡ διοίκησίς του διαιρεῖται εἰς ἐνεργὸν καὶ βουλευομένην καὶ ἀνευρίσκονται ἐν αὐτῇ καὶ δικαστικῆς ἔξουσίας ἵχνη, δηλ. τὰ τρία ἐλατήρια τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς. Ἐντὸς τοῦ δήμου γεννῶνται καὶ διαμάχονται τὰ αὐτα πάθη, αἱ αὐταὶ ὀρέξεις τὰ ὅποια ἀπαντῶνται εἰς τὸ κράτος ἐπομένως, Κύριοι, ὁ δῆμος ἡμπορεῖ ἀληθῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὅχι μόνον ὡς ὄργανον διοίκησεως, καὶ ὡς μέσον ἀμέσου κοινωνικῆς προόδου, ἀλλὰ καὶ ὡς γυμναστήριον πολιτικοῦ βίου ὡς σχολείον κοινωνικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ὅποιας τόσους χρόνους ἐστερήθημεν.

Τὸ κράτος καὶ ὅταν εὐπορῇ συνταγματικῶν θεσμῶν δὲν προσκαλεῖ εἰς τὴν διαχείρησιν τῶν δημοσίων πραγμάτων παρὰ ὀλίγους τινας. Ἡ Γαλλία ἔχει 200,000 ἄνδρας ἐκ-

λογεῖς, ἡ Ἀγγλία περὶ τὸ ἐκάτομμα ριον καὶ δὲν εὔρεθη εἰσέτι κοινωνία Εὐρωπαϊκὴ ιωστέρα, ἐν τῇ δοποίᾳ τὸ δικαίωμα τοῦ νομοθετεῖν, ἡ τοῦ ἐκλέγειν τοὺς νομοθέτας ἐπικληροῦται εἰς πάντα ἐνήλικα ἔχοντα τὴν χρῆσιν τοῦ νούς του.

Ἄλλὰ ἐντὸς κράτους ὑπάρχουν κοινωνικὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα, εἰς τῶν ὄποιων τὴν ἀπόλαυσιν καθεὶς ἡμπορεῖν νὰ προσκληθῇ· καὶ κατ' εὐτυχίαν τὰ καθήκοντα ταῦτα δὲν εἶναι γενικὰ καὶ ἀφηρημένα, καθὼς τὰ τοῦ κράτους, ἀπαιτοῦντα ὑψηλὴν διάνοιαν πρὸς κατανόησίν των, ἔχοντα μὲν ἐπιρροὴν εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀτόμου, πλὴν ἐπιρροὴν μακρινὴν καὶ ἔμεσον, ἀλλὰ συνδεόμενα μὲ τὰ καθημερινὰ συμφέροντα, καταληπτὰ, καθὼς ὅλα τ' ἀναγόμενα εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωήν.

Δὲν πρόκειται περὶ νόμου τινος γενικοῦ, περὶ σχέσεων μεταξὺ ἔθνων, ἀλλὰ περὶ τῶν ὡφελειῶν ῥυμοτομίας, περὶ κτημάτων δημοτικῶν, περὶ τροφῆς, ἡ δοποίᾳ μᾶς ζωγονεῖ καθημέραν, περὶ εὐκραοῦς περιέχοντος ἐντὸς τῶν ὄποιων ζῶμεν, περὶ τοῦ φιλανθρωπικοῦ καταστήματος ὃπου ἡμποροῦμεν καὶ μίαν φορὰν νὰ ζητήσωμεν ἄσυλον.

Τὰ δικαιώματα ταῦτα γεννᾶ ὁ δημοτικὸς καὶ ἐπαρχιακὸς ὀργανισμὸς, καθιστᾶ τοὺς πολλοὺς μετόχους τῶν δημοσίων πραγμάτων, καὶ τοὺς ἔξασκεν εἰς τὴν διαχείρησίν του μὲ τρόπον πειραματικώτατον· τὰ ἀποτελέσματα τῆς δημοτικῆς ἐνεργείας εἶναι συχνὰ καὶ ἀμεσα, καθημέραν πολλαπλασιαζόμενα καὶ καθημέραν προσπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις μας· ἡ ἀμοιβὴ εἶναι ἀμεσος καὶ προσφέρεται εἰς τοὺς εὐδοκιμούντας περὶ τὴν διαχείρησιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν πραγμάτων, ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ὑπόληψιν ἐκείνων τῶν συμπολιτῶν των, μὲ τοὺς δόποιους καθημέραν ζῶσι καὶ τῶν ὄποιων δραστηριώτερον ἐπιζητοῦσι τὴν εὔνοιαν.

Ἐπομένας δχι μόνον ὑπάρχειστάδιον δημοσίου ἐνεργείας, ἀλλὰ σάδισν διδακτικώτατον· εὑρίσκονται μοχλοὶ τῆς ἐνεργείας ταύτης τὸ ἴδιωτικὸν συμφέρον, τὸ δόποιον ἐπιρροιάζει

τοὺς πλέον ἀδιαφόρους ἄνδρας καὶ οὐ ἐλπὶς τῆς γενικῆς ὑπολήψεως, εἰς τὴν ὅποιαν αἱ ἀγενέστεραι ψυχαὶ δὲν ἡμιποροῦν νὰ μείνωσιν ἀπαθεῖς.

Τοῦτο εἶναι σπουδαῖον, Κ. διότι δὲν ἡξεύρω κινδυνωδέστερον συμβεβηκὸς πρὸς κοινωνίαν παρὰ ν' ἀφήνῃ τὰ μέλη της νὰ κύπτωσιν αἰωνίως εἰς τὰ ἀτομικά των συμφέροντος, εἰς τὸν πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν οὐ εἰς τὴν ἀπόκτησιν εὐπορίας καὶ νὰ μὴν προοπτικὴ ν' ἀνυψώσῃ τὴν διάνοιάν των πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον. Εἶναι κινδυνωδέστατον εἰς τὰς κοινωνίας μάλιστα, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐλεύθεραι, η φέρονται ἀκαθέκτως ἀπὸ τὰς ὁρμάς των εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Ἄποτελοῦμεν ημεῖς κοινωνίαν ἔξοχως δημοκρατικὴν ἔξισταθεῖσαν ἀπὸ τὸν δεσποτισμὸν καὶ ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τὴν δόξαν τῆς ἐπαναστάσεώς μας. ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ημεθα ἀδικοὶ εἰς τὰς ἀριστοκρατικῶς ὠργανισμένας κοινωνίας.

Αὕτα ἔπραξαν μεγάλα, μέγιστα πράγματα. Ἰδέτε τὴν Ἀγγλίαν, τὴν ἀρχαίαν Ἀγγλίαν, τὴν Ἀγγλίαν τῆς Ἐλισάβετ καὶ τὴν τωρινὴν, διότι μέχρι τοῦτο ἀριστοκρατεῖται. Ἐνθυμηθῆτε τὴν Ἐνετίαν, τὴν Ῥώμην τῆς ἀρχαιότητος καὶ αὐτὰς τὰς Ἑλληνικὰς ὀλιγαρχίας. Ἐφερον αὐταὶ τὰ ἔθνη των εἰς μεγάλην περιωπὴν δόξης καὶ μεγέθους· διατί; ὑπάρχοσιν καὶ ἄλλαι αἴτιαι, ἀλλὰ μίας καὶ η σημαντικωτέρα, εἶναι διότι εἰς μίαν τάξιν ἀνθρώπων εὑρίσκετο η ἐνέργεια καὶ ἐπομένως η σπουδὴ καὶ η ἐκπαίδευσις τῶν δημοσίων πραγμάτων· ο αὐτὸς σκοπὸς, τὸ αὐτὸ τέλος διαιωνίζετο μὲ τὰς παραδόσεις μεταδιδομένας ἀπὸ γεννεᾶς εἰς γεννεάν· καὶ τὸ τέλος αὐτὸς κατεδιώκετο ἀπὸ ἄνδρας ἔξησικημένους καὶ πολυπείρους.

Εἶναι δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον ὅταν αὐτὸς ὁ λαὸς πράττῃ τὰ δημόσια πράγματα, νὰ ἐκπαιδεύεται διὰ τῆς Διοικήσεως καὶ νὰ γίνῃ ἄξιος τῆς πράξεως ταύτης, προγνωνάζόμενος διὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ σημαντικωτέρων δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων.

Μία ἄλλη ἔποψις η ὅποια συστήνει τὴν σπουδὴν τῶν

νόμων τούτων καὶ τὴν ἀκριβῆ των ἐνέργειαν εἰς τοὺς συμπολίτας μας, εἶναι αἱ ἴδιαιτεραι περιστάσεις εἰς τὰς ὅποιας ἡ κοινωνία μας εὑρίσκεται. Μετὰ παθήματα πολυετῆ καὶ θυσίας ὅχι μερικῶν μόνων ἀνδρῶν, ἀλλ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, παραδόσαντος εἰς συνεισφορὰν τὸ αἷμα του καὶ τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῆς γενικῆς ἐλευθερίας, ὑπάρχει ἀντίδρασίς τις φυσικὴ ὑπὲρ τοῦ ἀτομικοῦ βίου. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καθεὶς ἔπαθε μετ' αὐτὴν, καθεὶς θέλει νὰ ἀπολαύσῃ. ἐλπίδες φλογερὰ ἐσβέσθησαν, πάθη ἀκαταμάχητα κατευνάσθησαν καὶ περιωρίσθησαν εἰς τὸν τακτικὸν των ῥοῦν ἐκ τούτου, καθεὶς ἐπιθυμῶν νὰ εὐζωήσῃ ἀπεμονώθη, ἐκήρυξε πεπαυμένην τὴν ἐποχὴν τῶν γενικῶν προσπαθειῶν καὶ ἐφυλακίσθη φιλαύτως ἐντὸς τῆς ἴδιας του ὑπάρξεως.

Ἄλλὰ τὰ δημοτικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ πράγματα καλῶς ἔννοούμενα καὶ ἔκτιμώμενα, τείνουν εἰς τὸ νὰ χαλαρώσωστε τὰ δεσμὰ τῆς φιλαυτίας ταύτης.

Οἱ μὲν ἀπό φιλοδοξίαν, οἱ δὲ ἀπὸ αἰσθημα γενικοῦ καλοῦ, οἱ δὲ ἀπὸ φροντίδα τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων συνδεομένων μὲ τὰ δημοτικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ, φέρονται εἰς τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς· ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ εἰσέλθωσι παρὰ διὰ τῆς ἐ κλογῆς, ἐπομένως πρέπει νὰ στρέψωσι τοὺς ὁφθαλμοὺς πρὸς τὸν λαὸν, καὶ νὰ ἐπιζητήσωσι τὰς ψήφους του διὰ εὐεργετημάτων, διὰ προσηνείας καὶ διὰ ὑποσχέσεων, διφείλουν νὰ πλησιάζωσι τοὺς συνδημότας καὶ τοὺς συνεπαρχιώτας των. Τοιουτοτρόπως ἀναγεννᾶται ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ πλησίασις, ἐξαλειφομένη, κατὰ τοὺς καιροὺς τοῦ δεσποτισμοῦ, ἀποξενοῦντος καὶ ἀποχωρίζοντος τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' ἄλλήλων, καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς τοὺς ἀμέσως ἀκολουθοῦντας μεγάλας κοινωνικὰς καταστροφάς.

Ἐξεύρω, Κ. ὅτι πολλάκις ἡ σπουδαρχία, τὴν ὅποιαν ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξευγενίζουσι, παρεκπίπτει εἰς συκοφαντίαν, εἰς ἐκχείλισιν φατριαστικῶν παθῶν· καὶ εἰς πάλην ἀγενῆ· ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποδίδῃ τις τὰ ἀνθρώπινα ἐλλείμματα εἰς τὸ ἀτελὲς τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως καὶ εἰς

τὰς ἀτελείας τῆς κοινωνίας μας μόλις προκυπτούσης ἀπὸ πολυετή δουλείαν. Πλὴν οὔτε εἰς Ἑλλάδα, οὔτε ἀλλοῦ, ήμπορεῖ τις νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ μεταχειρισθῶσιν οἱ πολῖται τοὺς θεσμοὺς ώς μέσα κενοδοξίας· ἐκ τούναντίου εἶναι εὐτυχὲς ὅταν τὰ ἀγενέστερα πάθη λάβωσιν ώς στάδιον τοῦ πολέμου των, ὅχι τὴν κρυφὴν ἐπιβουλὴν καὶ τὴν ἐνέδραν, ἀλλὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

‘Ο Delolme σχολαστικὸς ἐγκωμιαστὴς τοῦ Ἀγγλικοῦ πολιτεύματος λέγει, ὅτι ἡ μεγαλητέρα του ἀρετὴ εἶναι, τὸ ὅτι μεταχειρίζεται τὰ ἀνθρώπινα πάθη ώς μέσα εὐδαιμονίας τῆς κοινωνίας καὶ τῆς συντηρήσεώς της. ’Αλλὰ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς ἐφ’ ἑκάστης θεσμοθεσίας, καὶ διὰ τοῦτο, Κύριοι, εἰς τὰς ἐλευθέρias ἐπικρατείας, τὰ κόμματα εἶναι ἀναγνωρισμένα, ἔχουν ἐπίσημον τὴν ὑπαρξίαν, ἀναπετανύοντας τὴν σημαίαν των θριαμβικῶν καὶ παλαίουν ἀνυποκρύπτως ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.

Κ. Τελευταίαν τινα παρατήρησιν, μὲ συγχωρεῖτε νὰ σᾶς καθυποράλω περὶ τῆς σπουδῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῶν δημοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ὄργανισμῶν.

Πᾶσα ἐπανάστασις, ἡ πλέον νόμιμος, (καὶ νομιμωτέρα δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὴν ἐδικήν μας) καταστρέφει μαζὶ μὲ τὰς διεφθαρμένας ἔννοίας τῆς δουλοπρεπούς ὑποταγῆς, πολλὰς ἄλλας ἔξεις κοινωνικὰς, καὶ ἰδέας συνδεομένας μὲ τὴν ὑπαρξίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς κοινωνίας καὶ δὲν εἶναι παράδοξον, διώτι ἡ πλέον κακοίθης κυβέρνησις ἔχει τί συντηρητικύν.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην, δταν εὐθὺς δὲν δημιουργηθῶσι νόμοι καὶ θεσμοὶ στηρίζοντες τὰς κοινωνίκας ἰδέας καὶ συνδέοντες τὰ διαρρήχθέντα δεσμὰ, τότε, ὁ ἀνθρώπινος νοῦς τρέχει ἀχαλίνωτος εἰς τὸ ἀπέραντον καὶ ἀχανὲς στάδιον τῆς φαντασίας, τότε ἐκ τῶν διαφόρων ἐπιθυμιῶν καὶ ἰδεῶν αἱ ὅποιαι γεννῶνται καθεκάστην, προκύπτει ἀληθὴς νοητικὴ ἀναρχία ἡ ὅποια εἶναι τὸ βεβαιότερον σύμπτωμα τῆς ὑλικῆς.

Τοῦτο καθ' ἡμέραν βλέπομεν συμβαῖνον ἐπὶ τῶν κεντρικῶν θεσμῶν. Ἡ στέρησις κειμένου ἀκριβοῦς περιορίζοντος τὰς ἐννοίας ἀνεγείρει μυρίας ἰδέας, μυρίας ἐπιθυμίας· καὶ ποτὲ μὲν προβάλλεται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅφειλουσαν νὰ συνδέεται μὲν Μοναρχικὴν ἐνόητα, ώς ἀξιομίμητον παράδειγμα, οἱ δύρσπονδοι τῆς Ἀμερικῆς θεσμοὶ, ποτὲ δὲ τὸ Ἀγγλικὸν σύνταγμα, προϊὸν τοπικῶν περιστάσεων, καὶ ἄλλοτε, ὁσάκις κάνεν κράτος ἔξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν λήθαργον τῆς δουλείας καὶ αὐτοσχεδιάσῃ κάνεν πολίτευμα τὸ ὅποιον εἶναι μᾶλλον ὅπλον ἐναντίον παρέλθούσης τυραννίας, παρὰ σύλλογος καινόνων συντηρητικοῦ κοινωνισμοῦ, εὐθὺς ἀναφλέγονται μύριοι πόβοι. Κατ' εὐτυχίαν Κ. ἐπὶ ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν πραγμάτων ἔχομεν κείμενα νόμου ἀκριβῆ, ἐπὶ τῶν ὅποιων θέλει διατρίβει ἡ διδασκαλία, λαμβάνουσα αὐτὰ φέρον παραθέσεως καὶ πρὸς αὐτὰ ἀντεξετάζουσα τοὺς δημοτικοὺς καὶ ἐπαρχιακοὺς δργανισμοὺς ἄλλων ἔθνων. Ἄλλὰ πρὸ τούτου, θέλομεν ἔξετάσει τοὺς δημογεροντικοὺς θεσμοὺς, ἐπὶ Τουρκίας, τὰς διατάξεις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τῶν πολιτευμάτων μας, καὶ τελευταῖον τὴν Κυβερνητικὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἔδημεύθησαν, μικρὸν κατὰ μικρὸν, δημοτικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ δικαιώματα, ἐναντίον τῶν ὅποιων μήτε ἡ Τουρκικὴ τυραννία κατίσχυσεν.
